

Psychisch lijden dat gepaard gaat met langzaam aftakelen blijft een realiteit

Freddy Mortier. Beeld Karel Duerinckx

Freddy Mortier is hoogleraar ethiek aan de UGent en voorzitter van deMens.nu

✦ Exclusief voor abonnees door **FREDDY MORTIER** 31 oktober 2019, 15:17

De huidige Belgische wet over euthanasie stelt dat er voor de toepassing altijd ofwel een ongeval ofwel een medische aandoening vereist is, fysiek of psychiatrisch. Existentieel of psychisch lijden dat niet primair verbonden is met een medische aandoening wordt niet erkend als voorwaarde. In de praktijk zien we echter dat in België euthanasie bij voltooid leven regelmatig wordt ingewilligd onder de noemer polypathologie. In die zin is het probleem al erkend.

Uit het schaarse ernstige onderzoek naar voltooid leven blijkt dat het vooral proactieve mensen zijn die hier op gevorderde leeftijd (75+) mee kampen. Zij lijden onder toenemende afhankelijkheid, het verlies van waardigheid en het

verlies van voor hen betekenisvolle anderen. Hun dagelijkse realiteit staat diametraal tegenover hoe ze zichzelf zien, waardoor zij lijden onder een aanhoudend gevoel van isolatie van hun omgeving en van zichzelf.

Het aantal suïcidepogingen bij bejaarden neemt jaarlijks toe. We mogen dan wel gemiddeld langer leven dankzij de vooruitgang van de medische wetenschap, het psychisch lijden dat gepaard gaat met het langzaam aftakelen, waardigheidsverlies en ‘diepe’ eenzaamheid – ondanks het behoud van oppervlakkige contacten – blijft een realiteit. Door de nakende vergrijzingsgolf zal de vraag om euthanasie bij voltooid leven steeds luider gaan klinken. Zelfs als de overheid meer middelen voorziet voor een kwalitatieve werking binnen onze woon-zorgcentra of in de thuiszorg om een zo optimale thuissituatie voor alle bejaarden te garanderen, zal die groep blijven groeien. We moeten dus ten volle ijveren voor méér en betere bejaardenzorg, zonder onszelf wijs te maken dat daarmee het gegeven van het voltooid leven zal verdwijnen.

NIET OVER ÉÉN NACHT IJS

De vraag of voltooid leven een moreel aanvaardbare reden is om uit het leven te stappen zullen we dus willens nillens moeten beantwoorden. Maar het is belangrijk daarbij niet over één nacht ijs te gaan.

Je kunt het best objectieve regels voor levensmoeheid opstellen, gelijkend op die voor euthanasie. Afstappen van de vereisten van vrijwilligheid, oordeelscompetentie en ook van ondraaglijk en uitzichtloos lijden, is meerdere bruggen te ver. In Nederlandse voorstellen voor de regeling van voltooid leven zijn die normen alvast behouden. Terecht, denken wij.

Ook de invoering van een leeftijdslimiet, bijvoorbeeld vijfenzeventig jaar, is nodig. Het klinkt intuïtief aanvaardbaar dat iemand wiens leven grotendeels achter de rug ligt, haar/zijn leven bij ondraaglijk lijden als voltooid beschouwt. Iemand van pakweg vijfendertig die hetzelfde zegt, daar moet je toch aan twijfelen, want hoe kun je zonder enige medische indicatie weten wat de toekomst brengt?

TAAK VOOR ARTS?

Verder stelt zich de fundamentele vraag of levensbeëindiging in zulke gevallen wel een taak is voor artsen. In Nederland pleit men alvast voor bijstand door een ander type hulpverleners.

Vooraleer we het debat voeren is ook uitvoerig studiewerk nodig. We weten niet hoe groot die groep is zonder de polypathologiegevallen. De ervaring van voltooid leven moet ook beter in kaart gebracht worden, net als de mogelijkheden om er iets aan te verhelpen wanneer euthanasie als ‘enig redelijke oplossing’ overblijft. En hoe moeten we ons humane levensbeëindiging buiten de medische sfeer voorstellen?

We vragen dus om het debat ernstig en goed geïnformeerd te voeren. In eerste instantie dienen onze politici nog werk te maken van de toepasbaarheid van de wilsverklaring vooraf bij verworven wilsonbekwaamheid. Veel burgers willen door die verklaring regelen dat ze euthanasie kunnen krijgen in het geval dat ze dement worden of onomkeerbaar verward door bijvoorbeeld hersentumoren. Velen, vooral ouderen, liggen wakker van het feit dat ze dit niet kunnen regelen nu. Een wetsaanpassing zou hen kunnen geruststellen.